

V Bruseli 9. 12. 2015
COM(2015) 626 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Kroky smerom k modernému, európskejšiemu rámcu autorských práv

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Kroky smerom k modernému, európskejšiemu rámcu autorských práv

1. AUTORSKÉ PRÁVO NA JEDNOTNOM DIGITÁLNOM TRHU

Digitálne technológie, rozsiahle využívanie širokopásmového pripojenia a spoliehanie sa na internet v každodennom živote zmenili spôsob, akým sa tvorí, distribuuje a používa tvorivý obsah.

Internet sa stal jedným z hlavných distribučných kanálov. V roku 2014 si 49 % používateľov internetu v EÚ vyhľadávalo hudbu, videá a hry na internete¹. Na trhu sa udomácnili obchodné modely, ktoré boli ešte pred 15 rokmi nemysliteľné, a nové hospodárske subjekty, ako sú online platformy, a v súčasnosti sú online služby hlavným kanálom, ktorým sa spotrebiteľia dostávajú k tvorivému obsahu popri fyzických nosičoch, akými sú knihy a DVD. Digitálne vyhotovovanie kópií obsahu je jednoduché a rýchle. Ľudia často očakávajú, že budú mať k digitálnemu obsahu prístup na viacerých zariadeniach, a to kedykoľvek a kdekoľvek v rámci jednotného trhu. V prípade, že to tak nie je, nevedia pochopiť prečo.

Pravidlá EÚ v oblasti autorského práva je potrebné upraviť tak, aby sa všetci účastníci trhu a občania mohli chopiť príležitostí, ktoré toto nové prostredie prináša. Potrebujeme európskejší rámec, aby sme odstránili fragmentáciu a spory v rámci fungujúceho jednotného trhu.

Modernizácia pravidiel EÚ v oblasti autorských práv bola prvýkrát ohlásená v politických usmerneniach predsedu Junckera pre nastupujúcu Komisiu a neskôr bola podrobnejšie rozvedená v stratégii pre jednotný digitálny trh². Jej cieľom je dosiahnuť širokú dostupnosť tvorivého obsahu v celej EÚ, zabezpečiť, aby autorské práva EÚ aj naďalej poskytovali vysokú úroveň ochrany pre držiteľov práv, a zachovať vyváženosť s inými cieľmi verejnej politiky, ako sú napr. vzdelávanie, výskum a inovácia alebo rovnaký prístup pre osoby so zdravotným postihnutím³ v digitálnom prostredí.

Tieto ciele zohrávajú dôležitú úlohu z hľadiska hospodárskeho a spoločenského pokroku v Európe, medzinárodnej konkurencieschopnosti a kultúrnej rozmanitosti. Všetky tieto ciele sa zameriavajú na potreby držiteľov práv i používateľov obsahu chráneného autorským právom.

Autorské právo odmeňuje tvorivosť a investície do tvorivého obsahu. Rámec autorského práva, ktorý poskytuje vysokú úroveň ochrany, je základom pre globálnu konkurencieschopnosť európskych tvorivých odvetví⁴. Autorské právo je spolu so zásadami voľného pohybu tovaru a služieb na vnútornom trhu, pravidlami hospodárskej súťaže EÚ a našou mediálnou a kultúrnou politikou neoddeliteľnou súčasťou súboru pravidiel, ktorými

¹ Eurostat, „Prieskum Spoločenstva o používaní IKT v domácnostiach a jednotlivcami“, 2014.

² COM(2015) 192 final.

³ V súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorého je EÚ zmluvnou stranou.

⁴ Medzi rokmi 2008 a 2010 pripadalo na odvetvia, ktoré mali hlavnú zodpovednosť za vytváranie a produkciu diel chránených autorským právom, 3,2 % celkovej zamestnanosti a 4,2 % HDP v EÚ (Európsky patentový úrad/Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu, „Odvetvia intenzívne využívajúce práva duševného vlastníctva: príspevok k hospodárskej výkonnosti a zamestnanosti v Európskej únii“, september 2013).

sa riadi pohyb tvorivého obsahu v celej EÚ. Vzťah medzi autorským právom a týmito ďalšími oblasťami politiky je významný pre spôsob, akým sa vytvára hodnota z produkcie a šírenia diel⁵, ako aj pre spôsob jej rozdelenia medzi účastníkmi trhu.

Vzhľadom na opatrenia oznámené v rámci stratégie pre jednotný digitálny trh sa v tomto oznámení uvádza, ako Komisia plánuje dosiahnuť cieľ „modernejšieho, európskejšieho rámca autorských práv“. Predstavuje sa v ňom plán, ktorý zahŕňa ciele opatrenia s návrhmi na veľmi krátke obdobie vrátane návrhu týkajúceho sa „prenosnosti“ online obsahových služieb, ktorý sa predkladá spolu s týmto oznámením, ako aj súbor návrhov plánovaných na rok 2016 a dlhodobá vízia. Tento plán sa predloží v súlade so zásadami lepšej právnej regulácie a vychádza z prípravnej práce, ktorá sa v posledných rokoch vykonala na súčasnom rámci⁶ a ktorej súčasťou bola komplexná verejná konzultácia vykonaná v rokoch 2013 – 2014⁷. Zohľadňujú sa v ňom stanoviská Európskeho parlamentu vyjadrené v jeho nedávnom uznesení o vykonávaní smernice o autorských právach v informačnej spoločnosti⁸ a závery zo zasadnutia Európskej rady z 25. – 26. júna 2015⁹.

V tejto súvislosti Komisia považuje za potrebné, aby:

- súčasné pravidlá EÚ týkajúce sa autorských práv viac zodpovedali vnútornému trhu a aby boli v odôvodnených prípadoch viac harmonizované najmä tým, že sa zamerajú na aspekty týkajúce sa teritoriality autorského práva,
- sa pravidlá týkajúce sa autorských práv v prípade potreby prispôbilibi novej technologickej realite a mohli aj naďalej plniť svoje ciele.

Autorské právo a s ním súvisiace právne predpisy neplnia svoje ciele izolovane. Filmy, divadlo, hudba, literatúra, vedecká literatúra, kultúrne dedičstvo a ďalšia európska tvorba budú naďalej prevítať a zohrávať zmysluplnú úlohu pri raste a spoločenskom pokroku v Európe, ako aj z hľadiska európskej identity len vtedy, ak budú tvorivé odvetvia konkurencieschopné a budú existovať potrebné trhové mechanizmy. K dosiahnutiu tohto cieľa prispievajú aj finančné a iné podporné opatrenia, ktoré sú v súlade s právom hospodárskej súťaže. Podpora, ktorú poskytuje Európska únia, zahŕňa program „Kreatívna Európa“ a financovanie výskumu a inovácií, a to najmä prostredníctvom programu „Horizont 2020“. Navyše aby boli pravidlá EÚ v oblasti autorských práv účinné, musia byť aktuálne, správne transponované, musia sa vykonávať a musia byť v praxi správne chápané.

2. ZABEZPEČENIE ŠIRŠIEHO PRÍSTUPU K OBSAHU V CELEJ EÚ

EÚ by sa mala snažiť o širokú dostupnosť online obsahových služieb „bez hraníc“ s cieľom

⁵ Pod „dielami“ sa na účely tohto dokumentu rozumejú diela chránené autorským právom, ako aj iné predmety ochrany chránené príbuznými právami, ak je to relevantné v danom kontexte.

⁶ Rámec pozostáva zo súboru 10 smerníc vrátane smernice o autorských právach v informačnej spoločnosti (2001/29/ES, ďalej len „smernica o informačnej spoločnosti“) a smernice o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva (2004/48/ES, ďalej len „smernica IPRED“ ktorá sa týka práv duševného vlastníctva vo všeobecnosti). Rámec odzrkadľuje aj medzinárodné záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv, ktorých zmluvnými stranami sú EÚ a členské štáty.

⁷ Záverečná správa k dispozícii na webovej stránke:

http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/docs/contributions/consultation-report_en.pdf.

⁸ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2015-0273&language=EN>.

⁹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-22-2015-INIT/en/pdf>.

zabezpečiť väčšie možnosti výberu a väčšiu rozmanitosť pre ľudí. Lepšie fungovanie jednotného digitálneho trhu zároveň poskytne tvorcom a kultúrnym odvetviám príležitosti na získanie väčšieho publika a rozšírenie ich podnikateľských činností a pomôže im čeliť medzinárodnej konkurencii.

Pokiaľ však ide o cezhraničnú dostupnosť obsahu chráneného autorským právom, jednotný digitálny trh ešte nie je realitou. Keď ľudia cestujú do iného členského štátu, často nemajú prístup k obsahu, ku ktorého odberu sa doma prihlásili alebo ktorý doma nadobudli (t. j. obsah nie je „prenosný“)¹⁰. Rozsah online obsahu dostupného v krajine pôvodu neodráža rozsah európskej kultúrnej produkcie a ponuka legálneho obsahu európskych diel na internete zďaleka nedosahuje svoj plný potenciál. Platí to najmä pre európske audiovizuálne diela, ktorých šírenie za hranice jedného členského štátu vrátane šírenia na internete je v mnohých prípadoch obtiažne¹¹. Aj keď sú diela dostupné, je ťažké ich objaviť a dostať sa k nim. Používatelia okrem toho často nemajú prístup k službám distribúcie obsahu dostupným v iných členských štátoch¹².

Na internete, ktorý vo svojej podstate nemá hranice, ľudia túto skutočnosť nechápu. Táto situácia môže viesť k uplatňovaniu alternatívnych technických riešení, ako sú napríklad virtuálne súkromné siete (VPN), s cieľom získať prístup k obsahu, ktorý používatelia nemôžu nájsť doma, čo môže viesť k rozšíreniu pirátstva¹³. Ďalším príkladom súčasnej situácie je počet diel, ktoré by mali prínos z väčšieho šírenia v celej EÚ, ale ktoré nemožno nájsť na žiadnom obchodnom distribučnom kanáli.

Príčiny tejto situácie sú rôzne. Čiastočne majú pôvod v autorskom práve a jeho územnej¹⁴ pôsobnosti. Teritorialita práv nebráni udeľovaniu multiteritoriálnych licencií¹⁵, ale existujú prípady, keď je ťažké alebo nemožné ich získať. Držitelia práv sa môžu rozhodnúť, že obmedzia územnú pôsobnosť licencií udelených poskytovateľom služieb, v dôsledku čoho dôjde k obmedzeniu služieb na jedno územie alebo len na určité územia. Poskytovatelia služieb sa takisto môžu rozhodnúť, že služby obmedzia na určité územie, a to aj napriek tomu, že ich licencia platí na širšom území vrátane celej EÚ, alebo majú takúto licenciu k dispozícii. Okrem toho môžu nadobudnuté licencie, najmä na online práva, zostať nevyužité.

Financovanie nových európskych produkcií v audiovizuálnom sektore je do značnej miery založené na udeľovaní územných licencií v kombinácii s územnou exkluzivitou udeľovanou

---

¹⁰ V nedávnom prieskume 33 % respondentov (vo vekovej skupine od 24 do 15 rokov dokonca 65 %), ktorí v súčasnosti nemajú predplatený prístup k obsahu, uviedlo, že pri zvažovaní predplateného by pre nich bolo dôležité, či by ho mohli využívať pri cestách alebo dočasnom pobyte v inom členskom štáte („Flash Eurobarometer 411 – Cezhraničný prístup k online obsahu“, august 2015).

¹¹ Zo štúdie vykonanej na vzorke 50 európskych filmov od šiestich poskytovateľov online služieb v siedmich členských štátoch vyplynulo, že priemerná dostupnosť dosiahla iba 19 % (výpočty Komisie vychádzajú údajov uvedených v prílohe „Annex — On-demand audiovisual markets in the EU“, správa Európskeho audiovizuálneho observatória pre GR CONNECT, apríl 2014).

¹² V nedávnom prieskume 33 % respondentov (vo vekovej skupine od 24 do 15 rokov dokonca 65 %), ktorí v súčasnosti nemajú predplatený prístup k obsahu, uviedlo, že pri zvažovaní predplateného by pre nich bolo dôležité, či by ho mohli využívať pri cestách alebo dočasnom pobyte v inom členskom štáte („Flash Eurobarometer 411 – Cezhraničný prístup k online obsahu“, august 2015).

¹³ Podľa nedávno uskutočneného prieskumu sa 22 % Európanov domnieva, že nelegálne sťahovanie obsahu chráneného autorským právom alebo nelegálny prístup k takémuto obsahu sú prijateľné, ak v ich krajine neexistuje žiadna legálna alternatíva (Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu, „Európski občania a duševné vlastníctvo: vnímanie, povedomie a správanie, november 2013).

¹⁴ Práva autorov a iných držiteľov práv (výkonní umelci, producenti a vysielatelia) sú na úrovni EÚ vo veľkej miere harmonizované. Autorské právo však zostáva teritoriálne. To znamená, že namiesto jediného právneho titulu autorského práva platného súčasne v celej EÚ, existuje 28 samostatných vnútroštátnych právnych titulov. Na používanie diela vo všetkých členských štátoch sa požaduje uzavretie jednej alebo viacerých licencií, z ktorých každá pokrýva územie určitého štátu.

¹⁵ Smernica o kolektívnej správe práv (2014/26/EÚ) je výsledkom snáh o zjednodušenie udeľovania multiteritoriálnych licencií.

jednotlivým distribútorom alebo poskytovateľom služieb. To európske audiovizuálne odvetvie považuje za potrebné na účely zachovania udržateľného financovania, ale poskytovateľom služieb a distribútorom to môže brániť v zabezpečovaní cezhraničnej „prenosnosti“ služieb alebo v ponúkaní ich služieb v iných členských štátoch. Pokiaľ ide o komerčne nedostupné diela, právne otázky, ktoré ovplyvňujú ich cezhraničnú dostupnosť, ešte zhoršujú problémy všeobecnejšieho charakteru, ktoré súvisia s udeľovaním licencií na ich digitalizáciu a ich sprístupnenie na domácom trhu. Toto obmedzuje dostupnosť kultúrneho dedičstva online.

Pokiaľ ide o televízne a rozhlasové vysielanie, smernica o satelitnom vysielaní a káblovej retransmisii¹⁶ už obsahuje pravidlá, ktorých cieľom je uľahčiť vysporiadanie práv vyžadované pre určité cezhraničné činnosti. Tieto pravidlá boli koncipované dlho pred nástupom internetu ako distribučného kanála pre vysielateľov a vzťahujú sa len na satelitné vysielanie a káblovú retransmisiu. Komisia v súčasnosti vykonáva preskúmanie tejto smernice s ohľadom na jej možné uplatňovanie v online prostredí.

Úlohu zohrávajú aj ďalšie faktory. v audiovizuálnom odvetví napríklad zohráva kľúčovú úlohu „pripravenosť diel na trh“, t. j. ako sú viditeľné pre potenciálnych nadobúdateľov licencie a ako jednoducho je im možné udeliť licenciu, ako aj ich dostupnosť vo formátoch a v katalógoch, ktoré sú pripravené na použitie. Ďalšou otázkou je rozdiel medzi obsahom ponúk a ich skutočným využitím potenciálnym publikom. Ľudia musia byť v prvom rade schopní diela ľahko nájsť a vyhľadať¹⁷, aj keď sú už distribuované online, a diela musia byť pre nich zrozumiteľné v známom jazyku. Vo všeobecnosti existuje nesúlad medzi zdrojmi podporujúcimi kultúrne rozmanitú *produkciiu* a snahami o jej uvedenie do *obehu a sprístupnenie*¹⁸.

Zabezpečenie širšieho prístupu k tvorivému obsahu online a podpora jeho šírenia v celej Európe preto zahŕňa kombináciu širokej škály politických nástrojov. Spolu s preskúmaním súčasných právnych predpisov v oblasti autorského práva môže zohrávať úlohu aj podpora, ktorú poskytuje EÚ prostredníctvom programu „Tvorivá Európa“ a programov v oblasti výskumu a inovácií. Pri rozširovaní dostupnosti obsahu v celej EÚ bude zohrávať kľúčovú úlohu zapojenie tvorivých a distribučných odvetví a členských štátov. Tvorivé a distribučné odvetvia majú v ruke kľúč k rozvoju obchodných modelov, pričom členské štáty majú primárnu zodpovednosť za kultúrne politiky v EÚ. Členské štáty zároveň poskytujú a spravujú väčšinu verejných prostriedkov vo výške 2,1 mld. EUR ročne, ktorými priamo podporujú európske audiovizuálne odvetvie¹⁹

Konečný cieľ spočívajúci v úplnom cezhraničnom prístupe ku všetkým typom obsahu v celej Európe musí byť vyvážený pripravenosťou trhov rýchlo reagovať na právne a politické zmeny a potrebou zabezpečiť životaschopné modely financovania pre subjekty, ktoré sú primárne zodpovedné za vytváranie obsahu. Komisia preto navrhuje postupné odstránenie prekážok

¹⁶ Smernica o satelitnom vysielaní a káblovej retransmisii (93/83/EHS).

¹⁷ Komisia takisto v rámci svojho hodnotenia smernice o audiovizuálnych mediálnych službách (2010/13/EÚ) skúma spôsob, akým je možné podporiť európsky audiovizuálny obsah vrátane inonárodného obsahu

¹⁸ To je predmetom programu EÚ „Tvorivá Európa“ (a najmä jeho podprogramu MEDIA), ktorý sa zameriava predovšetkým na propagáciu a distribúciu.

¹⁹ Európske audiovizuálne observatórium, Štátna podpora filmov a audiovizuálnych diel v Európe, október 2011. Tento údaj sa vzťahuje na rok 2009 a zahŕňa len priamu podporu (vrátane podpory na úrovni EÚ, ktorá však predstavovala len malý podiel na celkovej podpore).

v cezhraničnom prístupe k obsahu a v obehu diel.

Ako prvý krok Komisia predkladá spolu s týmto oznámením návrh nariadenia o „**prenosnosti**“ online obsahových služieb s cieľom zabezpečiť, aby používatelia, ktorí si predplatili obsah alebo ho získali v domovskej krajine, mali k nemu prístup aj vtedy, ak sa dočasne nachádzajú v inom členskom štáte.

Komisia okrem toho s cieľom umožniť používateľom v celej EÚ širší online prístup k dielam posudzuje možnosti a zvaží predloženie legislatívnych návrhov, ktoré sa majú prijať na jar 2016 vrátane:

- zlepšenia **cezhraničnej distribúcie televíznych a rozhlasových programov** online na základe výsledkov preskúmania smernice o satelitnom vysielaní a káblovej retransmisii,
- podpory držiteľov práv a distribútorov v záujme dosiahnutia dohody o **licenciách, ktoré by umožnili cezhraničný prístup k obsahu vrátane vybavovania cezhraničných žiadostí z iných členských štátov** v prospech európskych občanov a zainteresovaných strán v audiovizuálnom reťazci. V tejto súvislosti sa zvaží úloha mediácie alebo podobných mechanizmov alternatívneho riešenia sporov s cieľom pomôcť pri udeľovaní takýchto licencií,
- uľahčenia digitalizácie **komerčne nedostupných diel** a ich sprístupnenia, a to v celej EÚ.

Komisia takisto prostredníctvom svojho programu „Tvorivá Európa“ a iných politických nástrojov:

- bude ďalej podporovať nástroje, ktoré na jednotný trh prinesú viac európskych diel, vrátane **vytvárania katalógov** európskych filmov pripravených na použitie, rozvoja **licenčných centier** (s cieľom pomôcť pri udeľovaní licencií na diela, ktoré ešte nie sú dostupné v určitom členskom štáte) a väčšieho využívania **štandardných identifikátorov diel** (vrátane preskúmania prepojení s podprogramom MEDIA),
- bude podporovať rozvoj európskeho agregátora online vyhľadávacích nástrojov²⁰ určeného pre konečných používateľov (online indexácia dostupných legálnych ponúk) a vnútroštátnych vyhľadávacích nástrojov, ako aj podporovať **účinnšie financovanie a využívanie titulkovania a dabovania** z verejných prostriedkov,
- zintenzívni svoj dialóg s audiovizuálnym odvetvím na podporu legálnych ponúk a objaviteľnosti a vyhľadateľnosti filmov (vo svojom novom partnerstve s národnými filmovými fondmi) s cieľom nájsť spôsoby **na udržateľnejšie využívanie existujúcich európskych filmov** (s európskym filmovým fórom) a preskúmať alternatívne modely financovania, výroby a distribúcie v **odvetví animácie, ktoré sú prispôsobiteľné na európskej úrovni (v štruktúrovanom fóre pre spoluprácu v odvetví)**.

3. PRISPÔSOBENIE VÝNIMIEK DIGITÁLNEMU A CEZHRANIČNÉMU PROSTREDIU

Fragmentácia pravidiel týkajúcich sa autorských práv v EÚ je obzvlášť viditeľná v oblasti výnimiek. V prípade výnimiek stanovených v právnych predpisoch EÚ majú členské štáty vo

²⁰ V spolupráci s Európskym strediskom pre sledovanie porušovania práv duševného vlastníctva.

väčšine prípadov možnosť rozhodnúť sa, či ich vykonajú alebo nie²¹. Výnimky často nie sú podrobne vymedzené. V dôsledku toho sa môže stať, že výnimka stanovená v zákone jedného členského štátu nemusí existovať v susednom členskom štáte, môže podliehať rôznym podmienkam alebo sa môže líšiť z hľadiska rozsahu. V niektorých prípadoch je vykonanie určitej výnimky v zákone členských štátov užšie než pripúšťa právo Únie²². Väčšina výnimiek nemá vplyv mimo daného členského štátu. Niektoré z nich je možno potrebné prehodnotiť vzhľadom na súčasnú technologickú realitu.

Zdá sa, že táto situácia predstavuje problémy najmä pre výnimky, ktoré úzko súvisia so vzdelávaním, výskumom a prístupom k vedomostiam. Výnimka EÚ o používaní ilustrácií pri vyučovaní je dobrým príkladom toho, ako členské štáty vykonávajú výnimky rôznymi spôsobmi, najmä vzhľadom na to, ako členské štáty chápu uplatnenie výnimky v digitálnom prostredí. Tieto rozdiely by mohli brzdiť vzdelávacie trendy, ako napr. online kurzy, využívanie technológií a digitálnych materiálov v učebniciach a cezhraničné vzdelávanie, ktoré sa v posledných rokoch značne rozšírili²³. Okrem toho rôznorodé vnútroštátne vykonávanie výnimky označovanej obvykle ako „sloboda panorámy“, ktorá umožňuje ľuďom vyhotovovať a na internete publikovať fotografie diel ako napr. napríklad budovy alebo sochy trvalo umiestnené na verejných priestranstvách, môže viesť ku vzniku neistôt.

Podobne nepovinný charakter a chýbajúci cezhraničný rozmer výnimky pre osoby so zdravotným postihnutím vyvolávajú problémy. Napríklad osobám s poruchami čítania sťažujú prístup k špeciálnym formátom, ktoré boli vytvorené na základe výnimky z autorského práva iného členského štátu. Európska únia prijala na účely riešenia tejto otázky medzinárodný záväzok podpisom Marakéšskej zmluvy²⁴, ktorú je teraz potrebné ratifikovať a vykonať.

Potreba lepšie zohľadniť technický pokrok a zabrániť nerovným situáciám na jednotnom trhu sa jasne prejavuje aj v oblasti tzv. vyťažovania textov a dát, pri ktorom dochádza k strojovému načítaniu a analyzovaniu rozsiahleho množstva digitálneho obsahu v rámci vedy a výskumu. Neexistencia jednoznačných právnych predpisov EÚ o vyťažovaní textov a dát na účely vedeckého výskumu vytvára neistotu vo výskumnej obci. To poškodzuje konkurencieschopnosť EÚ a jej vedúce postavenie v oblasti vedy v čase, keď sú výskumné a inovačné činnosti EÚ stále viac závislé od cezhraničnej a multidisciplinárnej spolupráce vzhľadom na významné spoločenské výzvy, ktorými sa výskum a inovácie zaoberajú. Podobne výnimka EÚ, ktorá umožňuje knižniciam a ostatným inštitúciám prehliadanie diel na obrazovke na výskumné a študijné účely, sa vzťahuje len na terminály v priestoroch knižníc a nezohľadňuje súčasné technologické možnosti diaľkového prehliadania. Pozornosť si napokon vyžaduje aj výnimka EÚ týkajúca sa činností organizácií na zachovanie kultúrneho

²¹ Právne predpisy EÚ stanovujú iba dve povinné výnimky: v článku 5 ods. 1 smernice o informačnej spoločnosti, ktorý sa vzťahuje na určité prípady dočasného vyhotovenia rozmnoženiny, a v článku 6 smernice o určitých povolených spôsoboch použitia osirelých diel (2012/28/EÚ).

²² V judikatúre Súdneho dvora Európskej únie sa opakovane potvrdilo, že členské štáty musia pri vykonávaní výnimiek vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch uplatňovať svoje diskrečné právomoci v medziach uložených právom EÚ. Členské štáty nemôžu najmä slobodne stanoviť hranice danej výnimky nejednotným a neharmonizovaným spôsobom, ktorý by sa líšil od jedného členského štátu k druhému (vec C-467/08 Padawan). Súdny dvor EÚ taktiež uviedol, že hoci výnimky treba vykladať striktné, členské štáty musia zabezpečiť ich účinnosť s cieľom umožniť dodržanie účelu výnimky (vec C-145/10 Painer).

²³ Podľa prieskumu z roku 2013 vykonaného v oblasti vysokoškolského vzdelávania 82 % vysokoškolských inštitúcií uviedlo, že ponúkajú online kurzy, a 40 % odhadovalo, že aspoň polovica ich študentov sa zapojila do elektronického učenia sa (Združenie európskych univerzít, Elektronické učenie sa v európskych inštitúciách vysokoškolského vzdelávania, november 2014).

²⁴ Marakéšska zmluva o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania podpísaná v mene EÚ 30. apríla 2014.

dedičstva, a to najmä preto, že členské štáty pri uplatňovaní tejto výnimky na vnútroštátnej úrovni často nezohľadňujú digitálne formáty²⁵.

Komisia podnikne kroky na zabezpečenie toho, aby rámec EÚ pre výnimky, ktoré sú relevantné pre prístup k znalostiam, vzdelávaniu a výskumu, bol účinný v digitálnom veku a v cezhraničnom kontakte.

Ako prvý krok Komisia navrhne právne predpisy potrebné na vykonanie **Marakéšskej zmluvy**.

Komisia posudzuje možnosti a zväži legislatívne návrhy týkajúce sa ďalších výnimiek EÚ do jari 2016 s cieľom:

- umožniť výskumným organizáciám verejného záujmu vykonávať na účely vedeckého výskumu **vyt'azovanie textov a dát** z obsahu, ku ktorému majú zákonný prístup, pri plnej právnej istote,
- vyjasniť rozsah pôsobnosti výnimky EÚ o používaní „**ilustrácií pri vyučovaní**“ a jej uplatnenie pri digitálnom využívaní a elektronickom učení sa,
- vytvoriť voľný priestor pre činnosť inštitúcií na **zachovanie** kultúrneho dedičstva, ktorý by zohľadňoval používanie digitálnych technológií pri ochrane kultúrneho dedičstva a potreby diel pôvodne vytvorených v digitálnom formáte alebo digitalizovaných diel,
- podporiť **prehliadanie** diel uchovávaných vo výskumných a akademických knižniciach a ďalších relevantných inštitúciách **na diaľku** v uzatvorených elektronických sieťach na účely výskumu a súkromného štúdia,
- objasniť súčasnú výnimku EÚ umožňujúcu používanie diel, ktoré boli vytvorené na účely ich trvalého umiestnenia na verejnom priestranstve („sloboda **panorámy**“) s cieľom zohľadniť nové kanály šírenia informácií.

Všeobecným cieľom je zvýšiť úroveň harmonizácie, zaviesť povinnosť vykonania príslušných výnimiek zo strany členských štátov a zabezpečiť ich cezhraničné fungovanie v rámci EÚ.

Pri príprave návrhov Komisia zohľadní situáciu na relevantnom trhu a postupy udeľovania licencií na účely príslušného použitia a bude dbať na dodržiavanie medzinárodných záväzkov vrátane „trojstupňového“ testu²⁶. Cieľom je poskytnúť používateľom a držiteľom práv predvídateľný systém s právnou istotou.

Poplatky, ktoré slúžia na kompenzáciu držiteľov práv za výnimky umožňujúce reprografiu a súkromné kopírovanie, môžu byť významným zdrojom príjmov, ale vyvolávajú zároveň otázky v súvislosti s jednotným trhom. Mnohé členské štáty ukladajú tieto poplatky na širokú škálu nosičov a zariadení, pričom sú stanovované, uplatňované a spravované mnohými rôznymi spôsobmi.

To spôsobilo značnú právnu neistotu. V ustálenej judikatúre Súdneho dvora Európskej únie sa objasnili niektoré problémy, na ktoré sa upozornilo vo Vitoriniho správe z roku 2013²⁷ ako na

²⁵ „Trojstupňový“ test zakotvených v hlavných medzinárodných zmluvách o autorskom práve stanovuje, že výnimky sa uplatňujú iba v určitých osobitných prípadoch, pri ktorých nedochádza k rozporu s bežným využívaním diela alebo predmetu ochrany ani k neodôvodnenému poškodeniu oprávnených záujmov držiteľa práva.

²⁶ „Trojstupňový“ test zakotvených v hlavných medzinárodných zmluvách o autorskom práve stanovuje, že výnimky sa uplatňujú iba v určitých osobitných prípadoch, pri ktorých nedochádza k rozporu s bežným využívaním diela alebo predmetu ochrany ani k neodôvodnenému poškodeniu oprávnených záujmov držiteľa práva.

²⁷ To bolo výsledkom procesu mediácie pod vedením pána Antonia Vitorina.

porušenie zásady voľného pohybu tovaru a služieb. Pretrvávajúce rozdiely medzi jednotlivými štátmi však môžu spôsobovať problémy, najmä v prípade, že s produktmi, ktoré podliehajú poplatkom, sa obchoduje v celej EÚ. Niekedy členské štáty ukladajú poplatky bez toho, aby sa zohľadnili platby, ktoré už boli vykonané v iných členských štátoch, alebo bez náležitých režimov výnimiek alebo refundácie poplatkov. K neoprávneným platbám môže dôjsť aj pri ukladaní poplatkov za produkty určené na profesionálne použitie. Spotrebiteľia sú konfrontovaní s nedostatkom jasnosti a transparentnosti. K diskriminačným postupom môže dôjsť aj pri rozdeľovaní vybraných poplatkov uprednostnením domácich držiteľov práv. Táto situácia si môže vyžadovať zásah na úrovni EÚ s cieľom zabezpečiť väčšiu jasnosť a odstrániť závažné narušenia.

Komisia posúdi, či sú potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby rozdielne systémy členských štátov pri ukladaní poplatkov na kompenzáciu držiteľov práv za súkromné kopírovanie a reprografiu dobre spoločne fungovali na **jednotnom trhu** a nevytvárali prekážky **voľného pohybu tovaru a služieb**. Medzi otázky, ktorými sa bude možno potrebné zaoberať, patrí prepojenie medzi kompenzáciou a poškodením držiteľov práv, vzťah medzi zmluvnými dohodami a zdieľaním poplatkov, dvojité platby, transparentnosť voči spotrebiteľom, výnimky a zásady, ktorými sa riadia režimy refundácie poplatkov, a nediskriminácia medzi štátnymi príslušníkmi a cudzími štátnymi príslušníkmi pri rozdeľovaní vybraných poplatkov. Komisia bude tiež podporovať úvahy o tom, ako možno poplatky **účinnejšie rozdeliť medzi držiteľov práv**.

4. DOSIAHNUTIE DOBRE FUNGUJÚCEHO TRHU PRE AUTORSKÉ PRÁVA

Predpokladom dobre fungujúceho trhu pre autorské práva je, aby držiteľia právu mohli na používanie ich obsahu vrátane obsahu šíreného online udeľovať licencie a dostávať za to odmenu. Vytváranie bohatého a rozmanitého tvorivého obsahu a inovačné online služby sú súčasťou tej istej rovnice. Tvorivý obsah i online služby sú dôležité pre rast a zamestnanosť a úspech internetového hospodárstva.

Narastajú však obavy, či súčasné pravidlá EÚ v oblasti autorských práv zaisťujú, že hodnota vytvorená niektorými novými formami šírenia obsahu online sa spravodlivo rozdeľuje, najmä ak držiteľia práv nemôžu stanovovať licenčné podmienky a rokovať na spravodlivom základe s potenciálnymi používateľmi. Táto situácia nie je zlučiteľná s ambíciou jednotného digitálneho trhu vytvárať príležitosti pre všetkých a uznávať hodnotu obsahu a investície, ktoré sa doň vkladajú. To zároveň znamená, že podmienky pre rôznych účastníkov trhu vykonávajúcich rovnocenné formy distribúcie nie sú rovné.

V súčasnosti sa tieto diskusie sústreďujú na určité online platformy a agregáčnej služby. Pravdepodobne sa však rozšíria na všetky online činnosti zahŕňajúce opätovné obchodné využitie alebo ďalší prenos obsahu chráneného autorským právom.

Túto situáciu spôsobujú rôzne dôvody, a to tak právne, ako i trhové (vrátane relatívnej trhovej sily zainteresovaných strán). Z perspektívy autorských práv je dôležitým aspektom vymedzenie práv na komunikáciu s verejnosťou a na prístupňovanie. Tieto práva upravujú

využívanie obsahu chráneného autorským právom pri digitálnom prenose. Ich vymedzenie preto určuje, čo predstavuje úkon na internete, v súvislosti s ktorým si môžu tvorcovia a tvorivé odvetvia nárokovať práva a rokovať o licenciách a odmene. Existujú sporné šedé oblasti a neistota v súvislosti so spôsobom, akým sú tieto pojmy vymedzené v právnych predpisoch EÚ, a to najmä pokiaľ ide o to, ktoré online úkony sa považujú za „komunikáciu s verejnosťou“ (a preto si vyžadujú povolenie od držiteľov práv) a za akých podmienok²⁸. Tieto otázky na jednej strane vytvárajú neistotu na trhu a na druhej strane vyvolávajú otázku, či sú tieto práva schopné previesť do online prostredia základnú zásadu autorského práva, podľa ktorej musí byť využívanie povolené a odmenené. Nedostatočná jednoznačnosť definície týchto práv nemá len význam z hľadiska spravodlivého rozdelenia hodnoty na online trhu, ale môže takisto vytvárať neistotu pre bežných používateľov internetu.

Vo všeobecnosti táto situácia vyvoláva otázky o tom, či súčasný súbor práv uznávaný v právnych predpisoch EÚ je dostatočný a dobre koncipovaný. Niektoré členské štáty sa napríklad snažia nájsť riešenia pre agregátory správ, čo však prináša riziko ešte väčšej fragmentácie na jednotnom digitálnom trhu.

Okrem toho platformy sa môžu taktiež domnievať, že ich úkony nie sú z hľadiska autorských práv vôbec relevantné alebo že ich činnosť má čisto technickú, automatickú alebo pasívnu povahu, čo im umožňuje využiť oslobodenie od zodpovednosti podľa smernice o elektronickom obchode²⁹. To bolo podnetom na diskusiu o rozsahu pôsobnosti tohto oslobodenia a jeho uplatňovaní na rýchlo sa vyvíjajúce úlohy a činnosti nových subjektov, ako aj o tom, či tieto činnosti presahujú jednoduchý hosting alebo púhy prenos obsahu.

Ďalšou dôležitou otázkou je spravodlivé odmeňovanie autorov a výkonných umelcov, na ktorých môžu mať rozdiely vo vyjednávacíj sile pri udeľovaní licencií alebo prevode ich práv veľký vplyv. K mechanizmom, na ktoré zainteresované strany v tejto súvislosti poukazujú, patrí regulácia určitých zmluvných praktík, neodňateľné práva na odmenu, kolektívne vyjednávanie a kolektívna správa práv.

Komisia zvažuje rozličné faktory týkajúce sa zdieľania hodnoty vytvorenej novými formami online šírenia diel chránených autorským právom medzi rôznymi aktérmi na trhu a uskutočňuje o nich konzultácie³⁰. Komisia zvaží opatrenia v tejto oblasti do jari 2016. Cieľom bude zabezpečiť, aby subjekty, ktoré prispievajú k vytváraniu takejto hodnoty, mohli plne rozpoznať svoje práva, a tým prispieť k spravodlivému rozdeleniu tejto hodnoty a zodpovedajúcemu odmeňovaniu za online využívanie obsahu chráneného autorským právom.

V tejto súvislosti Komisia preskúma, či sú potrebné opatrenia na **vymedzenie práv** týkajúcich sa komunikácie s verejnosťou“ a „sprístupnenia“. Posúdi aj to, či sú nutné nejaké konkrétne opatrenia vo vzťahu k agregátorom správ vrátane zásahov do **práv**. Zároveň sa posúdi úloha mechanizmov alternatívneho riešenia sporov. Komisia vezme do úvahy rôzne faktory, ktoré ovplyvňujú túto situáciu nad rámec autorského práva, s cieľom zabezpečiť jednotné a účinné

²⁸ Táto neistota viedla k mnohým otázkam, ktoré boli postúpené Súdnemu dvoru EÚ na prejudiciálne konanie.

²⁹ Smernica 2000/31/ES.

³⁰ Komisia uskutočňuje konzultácie o týchto a ďalších otázkach týkajúcich sa online platforiem: <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/Platforms>.

politické opatrenia. Iniciatívy v tejto oblasti budú konzistentné s prácou Komisie v oblasti online platforiem ako súčasť stratégie pre jednotný digitálny trh.

Komisia tiež zváži, či sú potrebné riešenia na úrovni EÚ na zvýšenie právnej istoty, transparentnosti a vyváženosti v systéme, ktorý upravuje **odmeňovanie autorov a výkonných umelcov** v Európskej únii, pričom zohľadní právomoci členských štátov.

5. ZABEZPEČENIE ÚČINNÉHO A VYVÁŽENÉHO SYSTÉMU PRESADZOVANIA PRÁV

Dodržiavanie autorských práv, ako akýchkoľvek iných práv duševného vlastníctva, má zásadný význam pre podporu tvorivosti a inovácie a vytváranie dôvery na trhu. Práva, ktoré nemožno účinne presadzovať, majú malú hospodársku hodnotu, najmä ak dôjde k ich porušeniu v komerčnom rozsahu, ktoré parazituje na práci a investíciách tvorcov, tvorivých odvetví a služieb legálnej distribúcie. Takéto porušovanie v komerčnom rozsahu je v súčasnosti veľmi časté a škodlivé, a to nielen pre držiteľov práv, ale aj hospodárstvo EÚ ako celku. Účinný a vyvážený systém občianskoprávnej vynútiteľnosti³¹, ktorý plne zohľadňuje základné práva, je potrebný na zníženie nákladov na boj proti porušovaniu predpisov, najmä v prípade malých podnikov, a na udržanie kroku s čoraz výraznejším cezhraničným charakterom takéhoto porušovania.

Účinná reakcia na tieto problémy si vyžaduje obnovenie úsilia a možnú revíziu určitých aspektov súčasného právneho rámca. Prístup založený na „sledovaní toku peňazí“, pri ktorom sa zvažuje zapojenie rôznych typov poskytovateľov sprostredkovateľských služieb, sa zdá byť osobitne sľubnou metódou, ktorú Komisia³² a členské štáty začali v určitých oblastiach uplatňovať. Môže pripraviť subjekty, ktoré sa podieľajú na porušovaní práv v komerčnom rozsahu, o zdroje príjmov (napríklad platby od spotrebiteľov a reklama), ktoré pochádzajú z ich nezákonnej činnosti, a teda pôsobiť ako odstrašujúci prostriedok. Okrem toho sa zdá, že súčasný právny rámec nie je plne pripravený zvládať výzvy jednotného digitálneho trhu, najmä pokiaľ ide o uplatňovanie práva na informácie, súdne príkazy a ich cezhraničný vplyv, výpočet škody a náhradu súdnych nákladov. Komisia v súčasnosti hodnotí fungovanie širšieho rámca práv duševného vlastníctva a vedie o týchto otázkach konzultácie s verejnosťou³³ v súlade so stratégiou pre jednotný digitálny trh a s cieľmi stratégie pre vnútorný trh³⁴. Taktiež je dôležité, aby systémy, ktoré umožňujú službám hostingu odstrániť nezákonný obsah po jeho identifikácii, boli účinné a transparentné a zamedzovali tomu, aby došlo k chybnému odstráneniu legálneho obsahu. Tieto systémy, ktoré sa uplatňujú horizontálne na všetky druhy nelegálneho obsahu, sú veľmi dôležité pre presadzovanie autorských práv, pretože materiál chránený autorským právom predstavuje veľkú časť obsahu, na ktorý sa vzťahuje oznamovacia povinnosť

Komisia prijme okamžité opatrenia, aby zapojila všetky dotknuté strany s cieľom vytvoriť a uplatňovať mechanizmus „**sledovania toku peňazí**“ založený na samoregulačnom prístupe

³¹ Právny rámec EÚ pre presadzovanie autorských práv je stanovený v smernici o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva a v niektorých ustanoveniach smernice o informačnej spoločnosti.

³² COM(2013) 209 final.

³³ http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=8580.

³⁴ COM(2015) 550 final.

s cieľom dosiahnuť do jari 2016 príslušné dohody. Kódexy správania na úrovni EÚ by sa mohli opierať o právne predpisy, ak je to potrebné na zabezpečenie ich plnej účinnosti.

Pokiaľ ide o **právny rámec na presadzovanie práv duševného vlastníctva** vrátane autorských práv, Komisia posúdi možnosti a do jesene 2016 zväží potrebu zmeniť právny rámec, najmä s ohľadom na porušovanie predpisov v komerčnom rozsahu, a to okrem iného s cieľom objasniť prípadne pravidlá pre identifikáciu subjektov porušujúcich predpisy, uplatňovanie predbežných a preventívnych opatrení a súdnych príkazov a ich cezhraničný vplyv, výpočet a priznanie náhrady škody a súdnych nákladov.

Komisia vykonáva aj komplexné posúdenie a verejné konzultácie v súvislosti s internetovými platformami³⁵, ktoré sa vzťahujú aj na mechanizmy oznamovania a prijímania opatrení („**notice and action**“) a na vydávanie opatrení, ktoré zostanú trvale účinné (zásada „trvalého odstránenia obsahu“).

6. PODPORA DLHODOBEJ VÍZIE

Autorské práva budú v hospodárstve, spoločnosti a kultúre zohrávať aj naďalej dôležitú úlohu v dlhodobom horizonte. V niektorých oblastiach bude potrebné monitorovať prísľub trhov orientovaných riešení v reakcii na novo vznikajúce spôsoby použitia, najmä pokiaľ ide o cezhraničný rozmer. Vo všeobecnejšej rovine by EÚ mala byť pripravená reagovať na potreby systémov autorských práv jej členských štátov v záujme ich ďalšieho zblížovania vzhľadom na to, že trhy s obsahom sa zblížujú a správanie používateľov sa ďalej vyvíja v nadväznosti na rýchly technologický vývoj.

Účinné a jednotné uplatňovanie právnych predpisov v oblasti autorského práva v celej EÚ zo strany vnútroštátnych zákonodarcov a súdov bude aj naďalej rovnako dôležité ako samotné pravidlá. Prípadné ťažkosti a prekážky na jednotnom trhu by sa mali čo najskôr identifikovať a riešiť prostredníctvom vhodných mechanizmov. Komisia bude podporovať štruktúrovaný dialóg medzi členskými štátmi s cieľom zabezpečiť spoločné chápanie právnych predpisov EÚ v oblasti autorského práva a posilniť zblížovanie vnútroštátnych právnych predpisov, a to aj pokiaľ ide o ich presadzovanie.

Komisia bude aj naďalej venovať pozornosť tomu aby bol právny rámec zladený s vývojom na trhu a správaním spotrebiteľov, a to vrátane výnimiek a mechanizmov udeľovania licencií. Bude to robiť s osobitným zreteľom na novo vznikajúce problémy, ktoré si vyžadujú ďalšiu analýzu a sledovanie. Uskutoční dialógy so zainteresovanými stranami a prípadne aj ďalšie konzultácie.

Ide o progresívny prístup zameraný na realizáciu dlhodobej vízie autorských práv v EÚ, v rámci ktorej sa na autorov a výkonných umelcov, tvorivé odvetvia, používateľov a všetky subjekty, ktorých sa týka autorské právo, budú vzťahovať rovnaké pravidlá bez ohľadu na to, kde v EÚ sa nachádzajú. V tejto súvislosti môže Komisia vyzvať odborníkov na pomoc pri vymedzení ďalšej potreby reformy pravidiel EÚ v oblasti autorského práva.

³⁵ <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/Platforms>.

Úplná harmonizácia autorského práva v EÚ v podobe jednotného kódexu autorského práva a jednotného právneho titulu na autorské práva by si vyžiadala výrazné zmeny v spôsobe, akým naše pravidlá dnes fungujú. Oblasť, ktoré boli doposiaľ ponechané na rozhodnutie vnútroštátnych zákonodarcov by sa museli harmonizovať. Jednotné uplatňovanie pravidiel by si vyžiadalo jednotnú jurisdikciu v oblasti autorských práv s vlastným súdom s cieľom zabrániť tomu, aby nekonzistentná judikatúra nevedla k ešte väčšej fragmentácii.

Tieto problémy nemôžu byť dôvodom na to, aby sme na túto víziu ako na dlhodobý cieľ rezignovali. Bez ohľadu na špecifiká autorského práva a jeho prepojenie s národnými kultúrami, ťažkosťami a dlhými lehotami sprevádzali aj vytvorenie jednotných názvov a jednotných pravidiel v iných oblastiach práv duševného vlastníctva, najmä v oblasti ochranných známok a patentov, ktoré sú dnes už skutočnosťou.

EÚ by sa mala o túto víziu usilovať z toho istého dôvodu, z akého stanovila spoločné právne predpisy v oblasti autorského práva: snaha vybudovať jednotný trh EÚ, prosperujúce európske hospodárstvo a priestor, v ktorom sa rozmanitá európska kultúrna, intelektuálna a vedecká produkcia pohybuje čo najľahšie v celej Európe.